

Doseči publiko je umetnost in loterija hkrati

IGOR HARB

Deset let nazaj je Samo Rugelj za Poglede napisal pregledni sestavek o manku slovenskega mladinskega filma¹, ravno ko je **Gremo mi po svoje** (2010, Miha Hočevar) začel zmagoviti pohod po kinematografih, kjer je povsem povozil takratno največjo globalno uspešnico, generacijski fenomen **Harry Potter in Svetinje smrti – 1. del** (Harry Potter and the Deathly Hallows, 2010, David Yates). Od tega prelomnega dosežka se je veliko spremenilo, saj je v prejšnjem desetletju mladinski film postal eden vodilnih domačih žanrov, čeprav uspeha Hočevarjeve taborniške pustolovščine ni ponovil nihče.

Kot izpostavi Rugelj, so imeli na začetku slovenske kinematografije mladinski filmi pomembno mesto in so prinesli tudi nekaj največjih uspehov, od **Kekca** (1951, Jože Gale) do filmov **Ne joči, Peter** (1964, France Štiglic), **To so gadi** (1977, Jože Bevc) in seveda **Poletje v školjki** (1985, Tugo Štiglic), nato pa je bil po osamosvojitvi ta žanr kar dve desetletji zapostavljen. Rugelj v tem obdobju izpostavi **Nepopisani list** (2000, Jane Kavčič) in filme Mihe Hočevarja (**Jebiga** [2000], **Na planincah** [2003], **Distorzija** [2009]), ob tem pa spregleda serijo filmov o nedoraslih moških, ki so zaznamovali to obdobje tudi v ameriški kinematografiji (**Slacker** [1990, Richard Linklater], **Trgovci** [Clerks, 1994, Kevin Smith], **Kako dobiti nogo** [Office Space, 1999, Mike Judge]), pri nas pa najbolj izstopajo v filmih **V Ieru** (1999, Janez Burger), **Ekspres, ekspres** (1997, Igor Šterk) in **Jebiga**, kot obuditev tega žanra pa bi lahko vključili tudi film **Pr' Hostar** (2016, Luka Marčetič). Čeprav morda niso ciljali na mlado publiko, so uporabljali podobne pristope in predvsem temeljili na istem prepadu med (odraslo) družbo in (otročjim) protagonistom. A to je analiza, ki presega obseg tega članka.

1 Samo Rugelj, Mladinski film: zanemarjeni žanr slovenske kinematografije, Pogledi, 3. november 2010, <https://pogledi.delo.si/kritike/mladinski-film-zanemarjeni-zanr-slovenske-kinematografije>.

Pregled prejšnjega desetletja pokaže, da smo imeli v tem času v kinematografih kar enajst večjih filmov². Med njimi so bile tri večje uspešnice, nadaljevanje **Gremo mi po svoje 2** (2013, Miha Hočevar), **Košarkar naj bo** (2017, Boris Petkovič) in **Košarkar naj bo 2** (2019, Boris Bezič), pri ostalih filmih pa so bili rezultati mešani. Do neke mere je vzrok kakovost samega filma, pomemben pa je tudi pristop k trženju oziroma vzpostavljanju pristnega, neposrednega stika z mlado publiko, čeprav tudi najbolj izpiljena kampanja ni zagotovilo za uspeh.

Ko je *Gremo mi po svoje* pritegnil prek 200 tisoč gledalcev, je v domačo filmsko produkcijo prinesel pravo revolucijo in mnogi so tudi natančno preučili medijske in partnerske strategije, ki jih je film ubral. Vsekakor je pripomoglo sodelovanje z Zvezo tabornikov Slovenije, ki je poskrbela za promocijo filma med svojimi člani, ne gre pa spregledati predanosti režiserja Hočevarja in ekipe, ki je sodelovala na premierah po vsej državi. Pomemben dejavnik je bil tudi Jurij Zrnc v glavni vlogi, saj je bil takrat na vrhuncu televizijske slave kot voditelj razvedrilne oddaje **A si ti tud not padu?** Na ravni zgodbe je film prikazal za žanr precej prepričljive like ter verjetno zgodbo, vključitev sanjskih elementov pa je ublažila pričakovanja dejanskega realizma. Humor morda ni bil vrhunski, a je predstavljal presežek nad televizijsko produkcijo, vključno s tisto, v kateri je takrat sodeloval Zrnc. Nadaljevanje je tri leta kasneje postreglo s podobno formulo in prav tako doseglo visokih 125 tisoč gledalcev, kar je sicer manj kot prvi del, a vseeno več kot večina domače produkcije doseže v enem letu.

Uspešna sta bila tudi *Košarkar naj bo* in njegovo nadaljevanje, ki sta temeljila na priljubljenih knjigah Primoža

2 Lahko bi našli tudi kakšnega več, če bi mejnik »mladostništva« postavili nekoliko višje in vključili še filme **Ne bom več luzerka** (2018, Urša Menart), **Pot v raj** (2014, Blaž Završnik) ali **Pr' Hostar** (2016, Luka Marčetič).

Suhadolčana, v filmih pa je negativca odigral Zrnčev sovo-ditelj Lado Bizovičar. Čeprav sta pritegnila vsak po več kot 80 tisoč gledalcev, nista dosegla istega statusa pri vseh generacijah kot *Gremo mi po svoje*, predvsem zaradi ne najbolj uspešnega prenosa Suhadolčanovega odbitega humorja na platno. Pri promociji filmov so sodelovali tudi Šolska košarkarska liga (ŠKL) in različni košarkarski klubi (nekateri so celo peljali svoje mlade varovance na ogled filma), kar je zelo spodbudilo obisk, saj je košarka med šolarji še bolj priljubljena kot tabornišтво.

Še bolj izpiljen celostni pristop k filmu sta ubrala **Gajin svet** (2018, Peter Bratuša) in **Utrip ljubezni** (2015, Boris Petkovič). Slednji je stransko vlogo namenil priljubljenemu raperju Zlatanu Čordiću – Zlatku, ki je za film posnel tudi novo pesem *Lahko bi letela do zvezd*. Po aktualnih podatkih ima video za to pesem na YouTubeu prek 50 tisoč ogledov, medtem ko je število prodanih kino vstopnic doseglo le desetino te številke. Precej več ljudi je videlo *Gajin svet*, prek 75 tisoč, vendar pa se zdi, da so producenti vseeno imeli višje cilje, saj je bil film zgolj košček v široki kampanji oza-veščanja o nevarnostih na spletu Centra za varnejši internet Safe.si, kar je vključevalo tudi učna gradiva za šole³, serijo predavanj in oglasov. Glede na to, da režiser Bratuša izhaja iz oglaševalskega sveta, tak pristop ni presenečenje, pravzaprav bi podobno skrb za film tudi po zaključku produkcije morali pričakovati od vsakega ustvarjalca.

Da temu ni tako, so pokazali avtorji številnih slovenskih filmov, ki se s promocijo po premieri praktično ne ukvarjajo več, pri nekaterih pa je glede na izdelek videti, kot da jim je zanimanja zmanjkalo že med snemanjem. Med mladinskimi filmi sta takšna primera **Rdeča raketa** (2015, Vojko

Anzeljc) ter **Julija in alfa Romeo** (2015, Blaž Završnik), ki sta oba temeljila na obetajočih predlogah (*Rdeča raketa* na istoimenskem romanu Matjaža Pikala, *Julija in alfa Romeo* pa na scenariju uspešnih srbskih avtorjev Dimitrija Vojnova in Danila Bečkovića), a rezultati niso prepričali publike, niti se nihče od vpletenih ni posebej trudil nagovoriti mladih. Nekoliko več prizadevanja je bilo vložene v film **Nika** (2016, Slobodan Maksimović), ki je skušal s sloganom »Punce so boljše od fantov« prepričati dekleta, vendar je kljub slavni zasedbi in atraktivno izpiljeni podobi pritegnil le okrog 15 tisoč gledalcev. Izgubljena priložnost je tudi film **Čefurji raus!** (2013, Goran Vojnović), ki si ga je sicer v kinu ogledalo prek 50 tisoč gledalcev, kar pa je relativno malo glede na to, da so literarno predlogo prodali v kar 15 tisoč izvodih (čeprav neposredna primerjava ni mogoča, je to vseeno bistveno več kot pa roman *Petelinji zajtrk*, ki je kot film pritegnil skoraj 200 tisoč gledalcev).

Tako ostane še peščica filmov, ki je dosegla uspehe tudi brez podpore velike organizacije ali slavnih oseb, so pa pri vseh izdatno delo v promocijo vložili sami ustvarjalci. Prvi si zasluži omembo **Vloga za Emo** (2014, Alen Pavšar), ki je sicer po kakovosti najšibkejši (in vključuje občutno preveč – ne najbolj uspešno – prikritega oglaševanja), a ga nad povprečje dvigne energična igra Lare Safran, ki premiere žal ni dočakala, saj je umrla v prometni nesreči. Film je videlo 30 tisoč gledalcev. **Pojdi z mano** (2016, Igor Šterk) je edini poskus žanrskega preskoka, saj je v osnovi srhljivka, kar je kljub šibki zgodbi pritegnilo gledalce, saj ni skrivnost, da so hollywoodske srhljivke najbolj gledane prav med najstniško populacijo. **Razredni sovražnik** (2013, Rok Biček) je med omenjenimi sodobnimi slovenskimi mladinskimi filmi prejel največ priznanj, saj je odnesel cel kup nagrad vesna, slavil pa je tudi na festivalih v Benetkah, Atenah in Bratislavi. Pri tem filmu je pritegnila že tema samomora, ki je podana skozi perspektivo srednješolcev in ni podcenjevala niti likov niti publike. Če kaj, je to dober recept za uspeh, saj si je film ogledalo 50 tisoč gledalcev, vsekakor veliko za resno dramo.

Samo Rugelj je pred desetletjem pregled mladinskega filma zaključil z željo, da bi takrat ravno ustanovljeni Slovenski filmski center poskrbel za večjo produkcijo mladinskega filma, in ta želja se mu je uresničila. Za prihodnje desetletje pa si lahko zaželimo še, da bi tovrstne filme ustvarjali ljudje, ki razumejo mlado publiko, je ne podcenjujejo, si želijo z njo vzpostaviti pristen stik in se ne bojijo ubiranja novih pristopov, saj le na tak način nastanejo pravi presežki, ki lahko zaznamujejo generacije.

3 Povezava: https://safe.si/sites/default/files/ucna_ura_gajin_svet_v1.pdf.